

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Наливайка Олексія Олексійовича
на дисертацію Альсадун Мунтасіра Асаада Джассіма
«Формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх
журналістів у закладах вищої освіти Іраку»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження Альсадун Мунтасіра Асаада Джассіма присвячена проблемі формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів у закладах вищої освіти Іраку, спричинена значним збільшення потоків інформації, з якими стикається людина в сучасному суспільстві, що потребує нового підходу до навчання майбутніх фахівців журналістської справи, які б змогли в своїй професійній діяльності поєднувати ефективну соціальну взаємодію з громадянами та викликати довіру в процесі донесення інформації в оффлайн та онлайн просторі. Іншим важливим чинником актуалізації дослідження є зростання значущості інформаційно-цифрових технологій в житті кожного, що в свою чергу спричиняє трансформаційні процеси у вищій школі зі значним зростанням соціальної значущості суспільних і гуманітарних наук у вирішенні національних і глобальних проблем сучасності, зокрема журналістики. Це підтверджують освітньо-правові документи України та Іраку «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» (2012), Закони України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Конституція Іраку (2005), Закон Міністерства вищої освіти і наукових досліджень Іраку № 40 (1988), Закону про захист журналістів» (2009). Збільшення потоків інформації в сучасному глобалізованому світі покладає значну відповідальність на здобувачів освіти, які обирають своєю майбутньою професією журналістику, адже від їх професіоналізму та переконливості буде залежати обізнаність громадян у процесах, які відбуваються в країні та світі.

Проблемне поле наукової роботи Альсадун Мунтасіра Асаада Джассіма визначає низку суперечностей, які актуалізують обрану дисертантом тему:

– соціальним запитом іракського суспільства на неупереджене швидке надання об'єктивної інформації та недостатньою готовністю майбутніх журналістів якісно виконувати це завдання;

– підвищеними вимогами до рівня сформованості в майбутніх журналістів Іраку соціально-інформаційної компетентності й недостатньою розробленістю теоретичних і технологічних основ її формування в цих фахівців;

– потребою в застосуванні інформаційних технологій під час формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів Іраку як

найбільш оперативного та дієвого каналу впливу на якість навчання та недостатньою розробленістю педагогічного інструментарію з реалізації означеного процесу.

З огляду на зазначену актуальність наукової праці Альсадуна Мунтасіра Асаада Джассіма «Формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів у закладах вищої освіти Іраку», що подана на рецензування, не викликає сумнівів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій є достатньою. Педагогічний експеримент проводився протягом 2016–2019 н.р. Дослідно-експериментальну роботу реалізовано на базі Коледжу ісламських наук Імама Аль-Кадхіма (м. Багдад), Анбарського університету (м. Ер-Рамаді), Тикритського університету (м. Тикрит) протягом 2016–2019 рр. поетапно. Загалом різними видами діяльності було охоплено 160 здобувачів вищої журналістської освіти Іраку. Для реалізації педагогічного експерименту виокремлено експериментальну (50 осіб) й контрольну (52 особи) групи, які створювали студенти Анбарського й Тикритського університетів, що здобували спеціальність «Журналістика».

Значущість дослідження посилюється тим, що воно є складовою частиною науково-дослідних робіт, що проводилися в Українській інженерно-педагогічній академії в межах теми «Теоретико-методичні засади застосування інноваційних технологій навчання у професійній освіті» (№ 0118U100002). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Української інженерно-педагогічної академії (протокол № 13 від 31.05.2016 р.).

Мета, завдання, зумовлені нею, об'єкт і предмет дослідження є логічно узгодженими та коректно сформульованими. Методи, використані в науковій роботі, допомагають у вирішенні поставлених завдань і досягненню визначеної мети. До методів, використаних автором, належать узагальнення, аналіз і систематизація літератури; бесіди, інтерв'ю, анкетування, тестування, опитування, спостереження, вивчення продуктів діяльності студентів; педагогічний експеримент; методи математичної статистики (критерій згоди Пірсона).

Понятійний апарат роботи чітко окреслений, достатньо обґрунтований.

Автореферат за змістом і формою відповідає дисертації, повністю відображає основні її положення.

До найбільш істотних наукових результатів, особисто одержаних дисертантом, належать: обґрунтування та експериментальна перевірка технології формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів у закладах вищої освіти Іраку, засновану на системному, компетентнісному, особистісно-діяльнісному та інтеграційному підходах і реалізовану за таких організаційно-педагогічних умов, як створення освітнього середовища на основі медіапродуктів та стимулювання самостійної роботи студентів у цьому середовищі, що дозволяє позитивно вплинути на якість професійної підготовки фахівців; уточнення поняття соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів як

особистісного інтегративного утворення, що характеризує їхню здатність організувати взаємодію з соціумом на основі інформаційних технологій у медійному просторі з дотриманням етико-правових норм; уточнення структури авторського динамічного освітнього сайту для формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів як інформаційно-педагогічного конструкту, що складається з динамічних вебсторінок, зміст яких створює необхідні умови для формування компонентів цієї компетентності під час освітньої діяльності; визначення змісту критеріїв через конкретизацію показників сформованості соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів: мотиваційно-ціннісного (розуміння соціально-інформаційної компетентності як провідної професійної цінності; інтерес до опанування та використання інформаційно-комунікативних технологій); когнітивного (знання термінологічної основи інформаційних технологій, телекомунікацій; знання щодо створення медіапродуктів на основі інформаційних технологій; знання соціальних можливостей та етико-правових основ використання інформаційно-комунікативних технологій); діяльнісного (уміння шукати, опрацьовувати й аналізувати інформацію; уміння створювати медіапродукти і розмішувати їх у мережі Інтернет; уміння взаємодіяти із соціумом з урахуванням етико-правових засад використання інформаційно-комунікативних технологій); особистісного (здатність до самоаналізу майбутньої професійної діяльності, активність, толерантність).

Текстуальне вивчення змісту дисертації, автореферату, публікацій, які розкривають основні положення наукової роботи Альсадуна Мунтасіра Асаада Джассіма, праця апробаційного характеру дають підставу стверджувати, що мету дослідження досягнуто, а його завдання виконано. Автором було розроблено технологію формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів у закладах вищої освіти Іраку та розкрито її суть через визначення специфіки підготовчо-цільового, змістово-формульовального та діагностично-коригувального етапів. Достовірність положень дисертації, які виносяться на захист, було доведено під час здійснення експериментальної роботи. Вірогідність отриманих результатів перевірено за допомогою критерію згоди Пірсона, що підтвердило достовірність приросту даних в експериментальних групах і незначний приріст у контрольних групах.

На контрольному етапі експерименту зіставлялися результати сформованості соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів експериментальної й контрольної груп за визначеними критеріями й показниками. Його результати продемонстрували позитивний вплив експериментальної технології на формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів ЕГ, що підтверджується позитивною динамікою за всіма показниками. Так, загальний рівень сформованості соціально-інформаційної компетентності в майбутніх журналістів ЕГ здебільшого перебуває на високому й середньому рівнях (38 % й 42 % відповідно), у той час як кількість майбутніх журналістів КГ, для яких

характерний високий рівень, становить лише 19,2 %, середній рівень – 38,5 %. Низький рівень розвитку досліджуваного феномену зафіксовано у 20 % майбутніх журналістів ЕГ й 42,3 % майбутніх журналістів КГ.

Під час аналізу змісту матеріалів дисертації з'ясовано, що її теоретичні положення та практичні напрацювання, сформульовані висновки є чіткими, обґрунтовані, забезпечуються аналітичною обробкою 356 інформаційних джерел, із яких – 27 іноземною мовою.

Значущість одержаних результатів для практичного використання полягає в упровадженні технології формування соціально-інформаційної компетентності у професійну підготовку майбутніх журналістів Іраку, створенні факультативного спецкурсу «Соціально-інформаційна діяльність журналістів», авторського динамічного освітнього сайту для організації освітньої діяльності студентів, електронного посібника англійською мовою «Базові компетентності журналістів».

Достовірність і новизна наукових положень, сформульованих у дисертації, забезпечена достатнім ступенем їх обґрунтованості та повнотою викладу в 14 наукових працях автора, серед них 3 статті – у провідних наукових фахових виданнях України, 2 статті – у зарубіжних періодичних виданнях, 8 публікацій – у матеріалах конференцій, один електронний посібник.

Відповідність структури та змісту дисертації вимогам щодо кандидатських дисертацій обумовлюється змістом наукової роботи, що відповідає основним завданням дослідження й відображає хід їх реалізації.

Особливо цінним в контексті дослідження є розробка авторського динамічного сайту, який дозволив значно полегшити впровадження вищезазначеної технології в освітній процес майбутніх журналістів.

Підсумки проведеного дослідження викладено з загальних висновках, які співвіднесені з висновками до кожного розділу, передають реалізацію мети й зумовлених нею завдань дисертації. Додатки є доречними, вміщені в них рисунки логічно доповнюють основний зміст роботи.

Не знижуючи загальної позитивної оцінки дослідження, проведеного Альсадуном Мунтасіром Асаадом Джассімом, уважаємо доцільним висловити певні дискусійні зауваження щодо змісту дисертації, побажання й рекомендації:

1. Теоретичний блок дисертаційного дослідження значно б виграв, якщо б автор більше уваги приділив висвітленню закордонного досвіду формування соціально-інформаційної компетентності здобувачів освіти.

2. У параграфі 1.1. автор не достатньо розмежує цифрову та інформаційну компетентність здобувачів освіти. На наш погляд змістовне наповнення цих компетентностей відрізняється та потребує більш чіткого та виваженого розмежування.

3. У параграфі 1.2. на сторінках 53-55 автором надається періодизація етапів розвитку журналістської справи на теренах Іраку. Проте роки з 1958 по 1968 не представлені в дисертаційному дослідженні. Вважаємо за

необхідно рекомендувати висвітлити і цей проміжок часу в контексті розвитку журналістської справи на території Іраку.

4. На сторінці 129 другого розділу дисертаційного дослідження дається визначення поняття «авторський динамічний освітній сайт» однак, як на нашу думку, доцільно було б перенести це визначення та його авторське наповнення у перший розділ для більш логічного представлення матеріалу роботи.

5. Беззаперечно, цікавою та корисною для практичного використання є запропонована дисертантом технологія формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів у закладах вищої освіти Іраку. Проте у додатках до роботи на сторінках 253-257 представлений переклад тестових робіт щодо виявлення розуміння специфіки соціальної, інформаційної та соціально-інформаційної компетентностей майбутніх журналістів Іраку. Так як тестування проводилося англійською мовою для більшої об'єктивності пропонуємо представити і англійський варіант цих розробок.

Однак уважаємо необхідним зазначити, що висловлені дискусійні зауваження та побажання не є принциповими й у цілому не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам:

Дослідження Альсадуна Мунтасіра Асаада Джассіма «Формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів у закладах вищої освіти Іраку» є самостійним завершеним дослідженням, характеризується науковою новизною, теоретичною та методичною обґрунтованістю висунутих положень. На основі проведеного аналізу матеріалів наукової роботи можна констатувати, що її результати мають наукову новизну та практичну цінність.

Дисертація відповідає п.п. 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 656, 30 грудня 2015 року № 1159), а її автор, Альсадун Мунтасір Асаад Джассім, заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
Наливайко Олексій Олексійович

Підпис засвідчую
Начальник служби управління
персоналом

Наливайко